

УДК 338.481:330.322

DOI [https://doi.org/10.15589/znп2025.2\(500\).44](https://doi.org/10.15589/znп2025.2(500).44)

STRATEGIC DEVELOPMENT OF THE INVESTMENT POTENTIAL OF THE TOURISM INDUSTRY OF UKRAINE IN THE POST-CONFLICT PERIOD

СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ УКРАЇНИ В ПОСТКОНФЛІКТОВУ ПЕРІОДІ

Sergiy M. Tsviliy

0994300103@ukr.net

ORCID: 0000-0002-1720-6238

С. М. Цвілий,

канд. екон. наук, доцент

National University “Zaporizhzhia Polytechnic”, Zaporizhzhia
Національний університет «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя

Abstract. Purpose. The purpose is to substantiate a model for the strategic development of the investment potential of the tourism industry of Ukraine in the post-conflict period. **Method.** Research methods: process approach, structuring, modeling, behavioral, scenario, ordering, generalization method. The object of the study: investment potential of the tourism industry. The subject of the study: strategic development of investment potential of the tourism industry in the post-conflict period.

Results. The main levels of international partnership, strategic development of the investment potential of the tourism industry in Ukraine are highlighted: tour operators and travel agencies, tourism services industry, region, national tourism industry, regional association tourism industry, international institutions for joint investment in the tourism industry, TNCs, world economy of the tourism industry. A model of international partnership in the strategy for developing the investment potential of the country's tourism industry has been developed. The main direction of the strategy for developing the investment potential of the country's tourism industry has been formulated: the formulation of a clear concept by developing an investment policy strategy in the tourism industry, which contains a general systemic idea of the ways of transition from the current position of investment objects to the desired one. The Concept of Strategic Development of Tourism Policy of Ukraine is proposed: it is based on the formulation of the main directions of state policy to support the tourism industry and resort centers of the country. The mechanism for ensuring the development of the investment potential of the tourism industry of Ukraine is revealed. The algorithm for calculating the level of development of the investment potential of the domestic tourism industry on the platform of the international economic system is substantiated. The formative levels of the investment capacity of projects (programs) for the development of the tourism industry are identified. Forecast scenarios of the ratio of the investment potential of the tourism industry to the investment capacity of projects (programs) for its development are provided. It is concluded that the strategic development of the investment potential of the tourism industry of Ukraine in the international economic system will launch an ultra-fast functionality of the mechanism in the post-conflict period, which will allow creating additional value for the domestic tourism product.

Scientific novelty. The formation and use of the investment potential of the tourism industry of Ukraine on the platform of the international economic system, which takes into account the uncontrollability of the processes of creation and movement of investment capital, and its production through the investment capacity of projects (programs) for the development of the tourism industry, provided that the powers of international joint investment institutions and regional associations of EU countries are expanded, will allow Ukraine to coordinate the pace of economic growth and adapt tourist destinations to international "protocols", requirements and standards.

Practical importance. Planning the second level of investment capacity of tourism industry development projects based on cross-border cooperation of regional associations (European countries and countries of tourism business leaders) in order to support the national economic system of Ukraine and its strategic directions for the reproduction and reconstruction of fixed and working capital of the service sector and tourist destinations at the local level.

Key words: investment potential; strategic development; international economic system; post-conflict period; tourism industry; recovery.

Анотація. *Мета.* Мета – обґрунтування моделі стратегічного розвитку інвестиційного потенціалу індустрії туризму України в постконфліктному періоді. *Методика.* Методи: процесний, структурування, моделювання, поведінковий, узагальнення, сценаріїв, упорядкування. Об'єкт дослідження: інвестиційний потенціал індустрії туризму. Предмет дослідження: стратегічний розвиток інвестиційного потенціалу індустрії туризму в постконфліктному періоді. *Результати.* Виділено основні рівні міжнародного партнерства, стратегічного розвитку інвестиційного потенціалу індустрії туризму в Україні: туроператори і туристичні агенції, галузь туристичних послуг, регіон, національна індустрія туризму, індустрія туризму регіонального об'єднання, міжнародні інститути спільного інвестування індустрії туризму, ТНК, світова економіка індустрії туризму. Розроблено модель міжнародного партнерства в стратегії розвитку інвестиційного потенціалу індустрії туризму країни. Сформульовано головний напрям стратегії розвитку інвестиційного потенціалу індустрії туризму країни: формулювання чіткої концепції розвитком стратегії інвестиційної політики в індустрії туризму, що містить загальне системне уявлення про шляхи переходу від поточного положення об'єктів інвестування до бажаного. Запропоновано Концепцію стратегічного розвитку туристичної політики України: ґрунтується на формулюванні основних напрямів державної політики підтримки індустрії туризму і курортних центрів країни. Розкрито механізм забезпечення розвитку інвестиційного потенціалу індустрії туризму України. Обґрунтовано алгоритм розрахунку рівня розвитку інвестиційного потенціалу вітчизняної індустрії туризму на платформі міжнародної економічної системи. Виокремлено формоутворюючі рівні інвестиційної ємкості проєктів (програм) розвитку індустрії туризму. Надано прогностичні сценарії співвідношення інвестиційного потенціалу індустрії туризму із інвестиційною ємкістю проєктів (програм) її розвитку. підсумовано, що стратегічний розвиток інвестиційного потенціалу індустрії туризму України в міжнародній економічній системі започаткує у постконфліктному періоді надшвидкий функціонал механізму, який дозволить створити додаткову вартість вітчизняного туристичного продукту. *Наукова новизна.* Формування та використання інвестиційного потенціалу індустрії туризму України на загальній платформі міжнародної економічної системи, що враховує некейованість процесів створення і руху інвестиційного капіталу, а його продукування через інвестиційну ємкість проєктів (програм) розвитку індустрії туризму за умови розширення повноважень міжнародних інститутів спільного інвестування та регіональних об'єднань Європейських країн дозволить Україні координувати темпи зростання економіки, адаптувати туристичні дестинації до міжнародних «протоколів», вимог та стандартів. *Практична значимість.* Планування другого рівня інвестиційної ємкості проєктів розвитку індустрії туризму на базі міжкордонного співробітництва регіональних об'єднань (Європейських країн та країн лідерів туристичного бізнесу) з метою підтримки національної економічної системи України та її стратегічних напрямів щодо відтворення і реконструкції основного й робочого капіталу сфери послуг та туристичних дестинацій на локальному рівні.

Ключові слова: інвестиційний потенціал; стратегічний розвиток; міжнародна економічна система; постконфліктний період; індустрія туризму; відновлення.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Відродження України передбачає систему заходів і завдань, спрямованих на подолання післявоєнної кризи туристичного сектору, відновлення подорожей шляхом розробки стратегії, побудови моделі розвитку інвестиційного потенціалу індустрії туризму, формування ландшафту локацій, зон відпочинку і курортів, посилення інвестиційної привабливості територій. Туристичний сектор в Україні є структуроутворюючою ланкою національної економіки держави та адаптований до принципів цільового використання інвестиційних ресурсів, які є невід'ємною часткою міжнародної економічної системи. Кризовий воєнний період знівелював власну модель прогнозування подальшого розвитку індустрії туризму, призвів до втрати частини зв'язків, ускладнив своєчасність міжнародного інвестування ресурсної компоненти туристичного сектору, збільшив інвестиційні ризики та послабив інвестиційну політику країни. Тому гармонізація міжнародних відносин щодо відновлення високого рівня довіри іноземних інвесторів до

ведення бізнесу в індустрії туризму, зокрема у справі подолання просторової поляризації інвестиційних потоків має врегулюватись через впровадження нових реформ в економіці країни, які пов'язані із додатковим залученням інвестиційних ресурсів для забезпечення і економічної активності суб'єктів туристичного ринку України.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Фундаментальні основи аналізу інвестиційних показників країн, напрямків реалізації інвестиційного потенціалу, базу міжнародної співпраці, проблеми залучення інвестиційного капіталу, процедури та технології оцінки інвестиційних проєктів, бюджетні інструменти стимулювання інвестицій, безпека в міжнародному інвестуванні в індустрії туризму країн світу закладені у наукових працях таких вчених, як: Ю. Абдулкарім [1], А. Гойко [2], Б. Калаганов [3], С. Керімкулов [4], К. Куклік [5], Т. Мельник, К. Касянок [6; 7], О. Дьяченко [7], Л. Петкова [8], К. Покатаєва [9], М. Руда, М. Мазурик [10], Л. Руденко-Сударева,

Р. Крисюк [11], Д. Рябих [12], Н. Сорочишина [13], Н. Трусова [14–16], С. Цвілий [17–19], інші автори. Проведені дослідження характеризують специфіку інвестиційного потенціалу країни з акцентом на стратегію розвитку туризму в певних умовах економіки, а також формують пріоритети у формулювання актуальних наукових завдань.

ВІДОКРЕМЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Незадовільна спроба активізувати використання інвестиційного потенціалу індустрії туризму в Україні в довоєнному періоді та під час воєнного стану певною мірою виявили значні недоліки у підходах щодо вивчення напрямів інвестиційного розвитку індустрії туризму в країнах світу та, за умов адаптації досвіду, розробки механізмів реалізації державної стратегії розвитку індустрії туризму. Фундаментальні наукові результати не набули нових обґрунтованих методологічних підходів, а також практичних рекомендацій щодо державного регулювання інвестиційного потенціалу індустрії туризму на національному рівні та її відродження в постконфліктному періоді (повоєнному періоді).

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета: обґрунтування моделі стратегічного розвитку інвестиційного потенціалу індустрії туризму України в постконфліктному періоді, яка на платформі міжнародної економічної системи передбачає створення концепту інвестиційної політики національного, регіонального й міжкордонного рівня, а також демонструє спроможність суб'єктів індустрії туризму реалізовувати корпоративну соціально-економічну відповідальність, поєднувати між собою партнерські відносини та у взаємодії із європейськими державами вкладати інвестиційні ресурси для відбудови економіки країни.

МЕТОДИ, ОБ'ЄКТ ТА ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Процесний підхід – для врахування проблем, які пов'язані з активізацією інвестиційної діяльності в індустрії туризму України у постконфліктному періоді. Структурування – для відтворення рівнів інвестиційної ємкості проектів розвитку індустрії туризму в Україні. Поведінковий – для виокремлення типології поведінки потенційних інвесторів індустрії туризму в міжнародній економічній системі. Узагальнення – для формування й обговорення результатів дослідження. Метод сценаріїв – для визначення співвідношення інвестиційного потенціалу індустрії туризму із інвестиційною ємкістю проектів (програм) її розвитку. Упорядкування – для розробки концепції розвитку стратегії інвестиційної політики в індустрії туризму. Моделювання – для побудови моделі міжнародного партнерства в стратегії розвитку інвестиційного потенціалу індустрії туризму країни.

Об'єкт – інвестиційний потенціал індустрії туризму. Предмет – стратегічний розвиток інвестиційного потенціалу індустрії туризму в постконфліктному періоді.

ОСНОВНИЙ МАТЕРІАЛ

Детальної уваги заслуговують економічні системи, а саме їх рівні, на платформі міжнародної співпраці та партнерських відносин, для них властивим є процес стратегічного розвитку інвестиційного потенціалу індустрії туризму [19]. Яскраво виражений інвестиційний процес в індустрії туризму характерний як для суб'єктів туристичних послуг, так і для окремих галузей економіки, що обслуговують туристичні дестинації територіально-інноваційного типу в регіонах країни, або регіональних об'єднаннях декількох країн на платформі міжнародної співпраці й партнерських відносин [18]. Крім того, що стратегічний розвиток інвестиційного потенціалу індустрії туризму характерний для ТНК (транснаціональні корпорації). Певні ТНК з володіють на порядок більшими можливостями та обсягами інвестиційних ресурсів, ніж окремі держави та здійснюють значний вплив на інвестиційні процеси всього міжнародного співтовариства, а також окремої країни світу (з послабленою економічною системою) [4]. Міжнародні інститути спільного інвестування є одним з базових рівнів стратегічного розвитку інвестиційного потенціалу індустрії туризму, бо їм притаманне володіння великим обсягом інвестиційних ресурсів і здійснення впливу на розвиток економічних систем, а саме: окремої держави, регіональних об'єднань країн та міжнародної економічної системи, в цілому. У цьому зв'язку виділено такі важливі рівні міжнародного партнерства стратегічного розвитку інвестиційного потенціалу індустрії туризму в Україні: світова економіка індустрії туризму, транснаціональні корпорації, міжнародні інститути спільного інвестування індустрії туризму країни, індустрія туризму регіонального об'єднання, національна індустрія туризму України, регіон, галузь туристичних послуг, туроператори, туристичні агенції (рис. 1).

Кожен рівень економічної системи характеризується власною природою інвестиційного потенціалу індустрії туризму і рисами стратегічного розвитку. Слід зазначити, всім рівням стратегічного розвитку інвестиційного потенціалу індустрії туризму властиві три ключових характеристики, а саме, наявність: власних інвестиційних ресурсів (здатність, спроможність формування власних інвестиційних ресурсів); можливостей та потенціалу залучення інвестиційних ресурсів; можливостей раціонального та ефективного освоєння інвестиційних ресурсів – інвестиційна ємкість [10; 12]. У свою чергу, джерела формування інвестиційних ресурсів слід розділити на власні (внутрішні) і залучені або позикові (зовнішні). У відповідності до інвестиційної теорії [9] прибуток

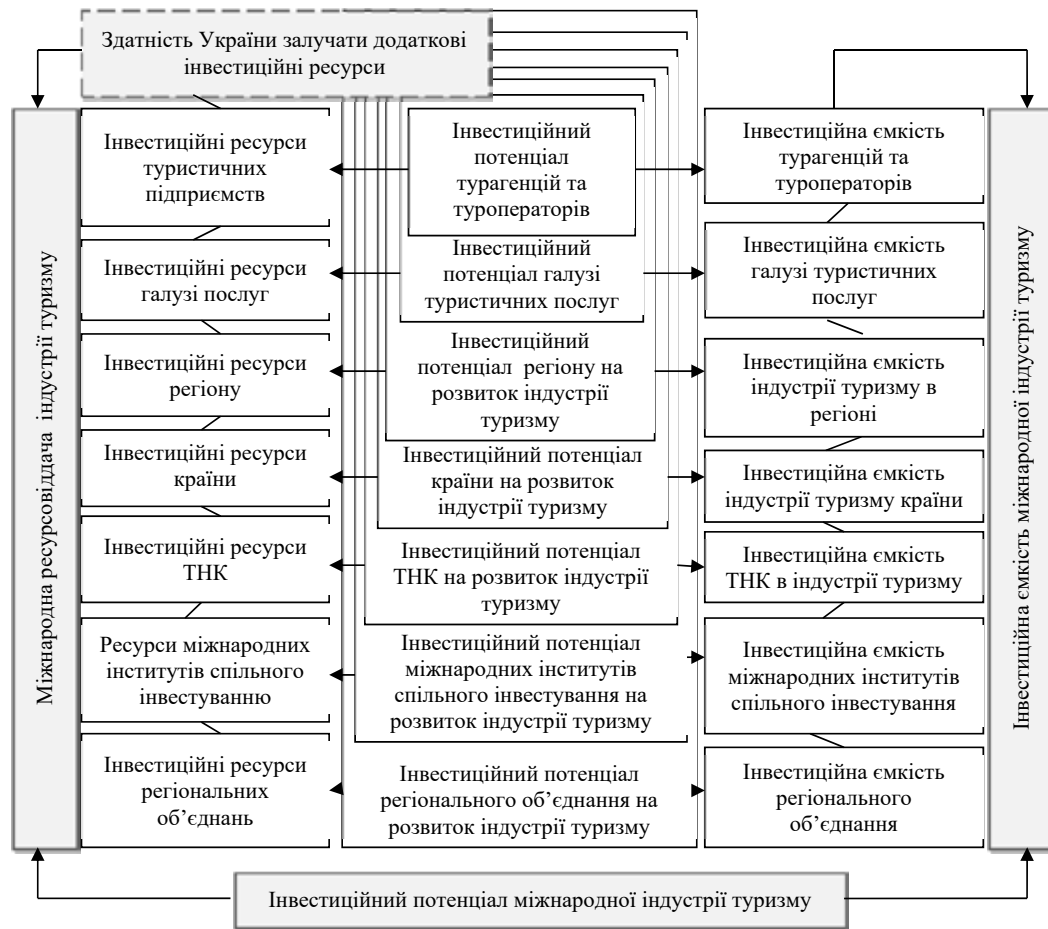

Рис. 1. Модель міжнародного партнерства в стратегії розвитку інвестиційного потенціалу індустрії туризму України

Джерело: розроблено автором

розподіляється на дві частини: споживання та заощадження (частина, яка не була спожитою). Заощадження – джерело формування інвестиційних ресурсів.

Тому справедливо, що заощадження представляє собою одне з джерел (внутрішнє) формування інвестиційних ресурсів для всіх рівнів економічних систем. До зовнішніх джерел інвестиційних ресурсів є сенс віднести позикові ресурси, які можуть бути залучені у такій формі спільне іноземне інвестування індустрії туризму, інвестиційне кредитування, емісія боргових цінних паперів, благодійних внесків, інших видів і форм внесків різних зацікавлених осіб [11].

Втім, головним напрямом стратегії розвитку інвестиційного потенціалу індустрії туризму має стати формулювання чіткої концепції розвитку стратегії інвестиційної політики в індустрії туризму. Дана концепція містить загальне системне уявлення щодо шляхів переходу від поточного стану, положення або позиції об'єктів інвестування до бажаного. Вона містить вимоги загального характеру до технологій введення необхідних інвестиційних ресурсів, ключові фактори успіху: мають забезпечити ефективну трансформацію і досягнення стратегічних цілей.

Бажані результати стратегічного розвитку інвестиційного потенціалу індустрії туризму не можна отримати без активізації ефективного механізму розвитку інвестиційного потенціалу галузі. Поставлені завдання розвитку стратегії інвестиційної політики індустрії туризму України [14] мають бути вирішені у процесі виконання стратегічних планів, які будуть розроблені на її базі. Запропонована автором Концепція стратегічного розвитку туристичної політики України (рис. 2) ґрунтується на формулюванні основних напрямів державної політики підтримки індустрії туризму, курортних центрів. Механізм забезпечення розвитку інвестиційного потенціалу подано на рис. 3.

Основу Концепції складено з системної ліберальної державної політики туристичного підприємництва і державного регулювання розвитку індустрії туризму, що дає нагоду формування безпечного й привабливого туристичного ринку в Україні. Напрямок інвестування та підтримки туристичної діяльності і туристичної галузі України, зокрема в приватному секторі, виступає у якості бази туристичного державного регулювання і ліберальної

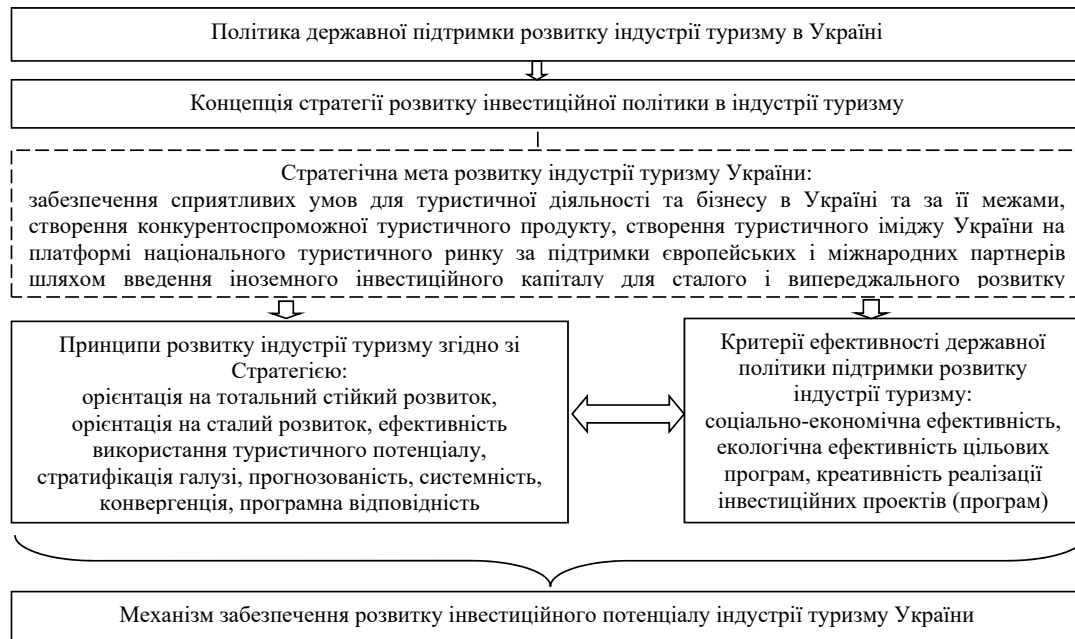

Рис. 2. Концепція розвитку стратегії інвестиційної політики в індустрії туризму

Джерело: розроблено автором за [22; 23]

Рис. 3. Механізм забезпечення розвитку інвестиційного потенціалу індустрії туризму України

Джерело: розроблено автором за [22; 23]

державної політики туристичного підприємництва [17]. Напрямок містить багатовекторну політику сталого розвитку туризму в країні, яка розвиває в'їзний та внутрішній туризм.

Інвестування здійснюється в контексті розвитку ринкових відносин на ринку туристичних послуг та вкладення капіталу у внутрішній туризм. Це зумовлено тим, що 80% туристичних ресурсів України становлять історичні і культурні пам'ятки, мальовничі місця, рекреаційні ресурси екологічно чистих

районів, індустріальні райони, сільська місцевість, які користуються великим попитом і мають ринкові переваги порівняно з іншими видами туризму [13].

Ліберальна (європейська) державна політика розвитку туристичного підприємництва (модель) має на меті впровадження ефективної збалансованої стратегії розвитку туризму. Стратегія ґрунтується на розрахунках економічної ефективності інвестування в різні туристичні об'єкти (приватні та державні). Об'єкти туризму, які знаходяться у власності

підприємств приватного сектору, включено до програми підтримки та інвестування об'єктів туризму [20; 21].

Характерною рисою інвестиційного потенціалу індустрії туризму країни з послабленою економічною системою в постконфліктному періоді (Україна в повоєнному періоді) є відсутність можливості залучення додаткових ресурсів. Саме тому інтеграція послабленої економічної системи країни в міжнародний простір задовольняє потреби учасників партнерства в інвестиційних ресурсах та дозволяє збільшити інвестиційний потенціал індустрії туризму країни [10]. На думку автора, потенціал є характеристикою інвестиційної місткості сфери туристичних послуг в міжнародній економічній системі як потужний елемент парадигми стратегічної реконструкції виробничих потужностей, реалізованих через інвестиційні проекти або комплексні цільові інвестиційні програми регіональних об'єднань між країнами, через міжнародні інститути спільного інвестування, через ТНК, а також окремих зацікавлених інвесторів регіонів та держав міжнародної спільноти. В процесі розробки інвестиційних проектів відбувається формування інвестиційного попиту турагенцій та туроператорів на проектування виробництва та реалізацію нового туристичного продукту [7].

Результати. Так, рівень розвитку інвестиційного потенціалу індустрії туризму України на платформі міжнародної економічної системи буде вважатись достатнім за таким алгоритмом розрахунку (формула (1)) [2; 5; 12]:

$$\sum IP_{ii}^{Ukraine^{jes}} = \sum IR_{iji}^i + \sum IC_{ip(p)rac}^i, i = [1; \infty], (1)$$

де $IP_{ii}^{Ukraine^{jes}}$ – інвестиційний потенціал індустрії туризму України; IR_{iji}^i – загальний обсяг інвестиційних ресурсів на розвиток індустрії туризму від i -го суб'єкта галузей економіки України, міжнародних інститутів спільного інвестування, ТНК, зацікавлених інвесторів регіонів і держав міжнародної партнерської спільноти; $IC_{ip(p)rac}^i$ – загальна величина інвестиційної ємності проектів розвитку індустрії туризму в i -му регіональному об'єднанні країн.

Тоді зведений індекс інвестиційної ємності проектів розвитку індустрії туризму України матиме такий алгоритм розрахунку (формула (2)) [2; 5; 12]:

$$I_i^{IC_{ip(p)rac}} = \frac{\sum IR_{iji}^i}{\sum IP_{ii}^{Ukraine^{jes}}}, i = [1; \infty]. (2)$$

Зазначено, що вироблена та не спожита в попередньому періоді частина доданої вартості від суб'єктів міжнародної партнерської спільноти є джерелом утворення інвестиційних ресурсів на розвиток індустрії туризму на рівні міжнародної економічної системи. Інвестиційну місткість проектів розвитку індустрії туризму в регіональних об'єднаннях

країн на засадах платформи міжнародної економічної системи доцільно характеризувати за галузевою та територіально-інноваційною (регіональною) ознаками. Інвестиційна місткість проектів (програм) розвитку індустрії туризму за територіально-інноваційною ознакою характеризує загальну потребу в інвестиційних ресурсах абсолютно всіх регіонів міжнародної спільноти на впровадження різних інновацій в сфері туристичних послуг. Інвестиційна ємність проектів розвитку індустрії туризму за галузевою ознакою містить сукупність потреб в інвестиційних ресурсах для розвитку підгалузі економіки, яка обслуговує індустрію туризму в країні [16].

Інвестиційна ємність проектів (програм) розвитку індустрії туризму в регіональних об'єднаннях країн повинна розглядатися на різних рівнях формування її величини (міжнародного, національного, регіонального, локального впливу) та визначається за мірою достовірності (рис. 4) [7].

Так, виникає нагальна необхідність у проведенні аналізу співвідношення інвестиційного потенціалу (інвестиційних ресурсів) та інвестиційної ємності у всіх її аспектах. Підкреслено, що на двох перших рівнях інвестиційна ємність проектів (програм) розвитку індустрії туризму визначає доцільні інвестиційні ресурси. Завдяки цьому можна дійти висновку до необхідного інвестиційного потенціалу зацікавлених сторін (інвесторів і групи інвесторів) й стейкхолдерів на розвиток сфери послуг. На третьому рівні повинен бути розроблений дієвий механізм реалізації прихованої ємності відповідного інвестиційного поля в дійсний інвестиційний попит на туристичні продукти [13].

В Україні на платформі міжнародної економічної системи, можливі три сценарії співвідношення інвестиційного потенціалу індустрії туризму із інвестиційною ємністю проектів (програм) її розвитку [2; 5]: сценарій I – інвестиційна ємність дорівнює інвестиційному потенціалу; сценарій II – інвестиційна ємність менша за інвестиційний потенціал; III сценарій III – інвестиційна ємність більша за інвестиційний потенціал. При реалізації «сценарій I» треба розглянути альтернативу: «інвестиційна ємність значно менша інвестиційного потенціалу»; «сценарій II» альтернатива: «інвестиційна ємність значно більша за інвестиційний потенціал». За певних умов рівності значень інвестиційної ємності (попит на інвестиційні ресурси) і інвестиційного потенціалу (пропозиція інвестиційних ресурсів), такий варіант є ринковою рівновагою. Таке чисте теоретичне положення не може існувати достатньо довго відносно часу реалізації інвестиційних проектів (програм) розвитку індустрії туризму. Так, розгляд механізму реалізації інвестиційних потенціалів зацікавлених сторін (інвесторів чи їх групи) і стейкхолдерів на розвиток сфери послуг індустрії туризму зосереджуються на двох сценаріях, що залишаються.

Рис. 4. Формоутворюючі рівні інвестиційної ємності проектів (програм) розвитку індустрії туризму в Україні

Джерело: розроблено автором

Наразі, головним напрямом є розробка інвестиційних проектів (програм) (дозволяє обернути приховану (потенційну) інвестиційну ємність на дійсну) за умов, коли механізм реалізації інвестиційного потенціалу зацікавлених сторін (інвесторів чи групи інвесторів) і стейкхолдерів на розвиток сфери послуг за загальною оцінкою перевищує оцінку інвестиційної ємності реальної. Тобто, механізм взаємодії інвестиційної ємності з інвестиційними ресурсами не може бути реалізований до тих пір, поки вона знаходиться в прихованому стані. Дана ситуацію зафіксовано у довоєнному періоді в країні і вона була типовою для багатьох суб'єктів різних галузей економіки, які вкладали інвестиційні ресурси у розвиток індустрії

туризму. Існували потенційні стейкхолдери та зацікавлені інвестори, інвестиційні ресурси яких мали широке інвестиційне поле, але вони не мали відповідних масштабів інвестиційних процесів в країні, які б задовольнили цей попит [6]. У зазначеній ситуації активізувався механізм використання реальних інвестиційних процесів приватними інвесторами та закордонними меценатами на внутрішні потреби туристичних дестинацій окремих регіонів, де більшість прибутково функціонували туроператори та турагенції. При цьому була майже відсутня належна підтримка з боку держави бюджетного фінансування індустрії туризму країни. Проблеми, які пов'язані з посиленням інвестиційної діяльності в індустрії

туризму у постконфліктному (післявоєнному) періоді необхідно розглядати в двох аспектах: як масштаби перевищення сумарної оцінки інвестиційного потенціалу над оцінкою дійсної інвестиційної ємності та час, в перебігу якого така ситуація зберігається [16].

Значне перевищення розміру інвестиційних ресурсів на туристичному ринку над реальною інвестиційною ємністю проектів (програм) розвитку індустрії туризму в Україні призводить до ситуації, коли інвестиційні ресурси, у формі цінних паперів, а також в грошовій формі, утворюють замкнене коло. Інвестиційні ресурси (потенціал) обслуговують негативні процеси витрачання необоротних природних ресурсів природно-рекреаційних територій, при цьому розкручують рівень інфляції, збільшуючи вартість туристичних продуктів. Так, матеріальні ресурси підлягають моральному старінню і втрачають інвестиційну привабливість (граничний вимір: втрата можливості бути інвестованими). Саме тому одним з оптимальних варіантів є поєднання в одній особі для розробки інвестиційного проекту зацікавленого іноземного інвестора та стейкхолдера (в даному випадку зацікавлений іноземний інвестор виступає в ролі замовника). В більшості подій в Україні внутрішні інвестори не можуть виступати в якості замовників, оскільки за часи «реформ» більшість із них втратили потужність розробляти, проектувати якісні інвестиційні проекти (програми) на відтворення і розвиток індустрії туризму країни за міжнародними вимогами та стандартами.

Україна (із послабленою економічною системою) у постконфліктному (післявоєнному) періоді, має переглянути власну парадигму застарілої моделі економіки та перейти на більш прагматичний сценарій розвитку подій і на нову модель розвитку індустрії туризму на умовах міжнародних партнерських відносин. Країна спроможна сьогодні перевищити індикатори інвестиційного розвитку регіонів в межах обсягу вкладених інвестиційних ресурсів (20–25 %) над дійсною оцінкою інвестиційної ємності проектів (програм) розвитку сфери послуг та задовольнити попит споживачів на туристичні продукти в межах власних кордонів, як каталізатора активізації внутрішнього інвестиційного потенціалу індустрії туризму, оскільки потенційні стейкхолдери та іноземні інвестори критично зацікавлені в активізації інвестиційних процесів в Україні для її відбудови та процвітання, як європейської країни майбутнього [15; 17].

В ситуації використання оцінки інвестиційного рейтингу потенційних інвесторів індустрії туризму в міжнародній економічній системі виокремлено типологію їх поведінки: «ресурсно-пошукові», «витратно-орієнтовані» та «ринково-пошукові» [8; 12]. Наразі, моделі поведінки зазначених інвесторів доволі різні в територіально-інноваційній типології регіональних об'єднань.

Для ресурсно-пошукових інвесторів визначальним фактором є рейтинг забезпеченості. Рейтинг може бути визначений за відповідним коефіцієнтом забезпеченості регіону інвестиційними ресурсами (формула (3)) [2; 5; 12]:

$$C_{ra}^{piUkraine} = \frac{\sum IP_{ti}^{Ukraine^{ra}}}{\sum IC_{ra}^i}, i = [1; \infty], \quad (3)$$

де $C_{ra}^{piUkraine}$ – коефіцієнт забезпеченості інвестиційними ресурсами на розвиток індустрії туризму країни від регіональних об'єднань територіально-інноваційного типу; $IP_{ti}^{Ukraine^{ra}}$ – інвестиційний потенціал регіональних об'єднань територіально-інноваційного типу на розвиток індустрії туризму; IC_{ra}^i – інвестиційна ємність проектів (програм) розвитку індустрії туризму, що реалізовані регіональними об'єднаннями територіально-інноваційного типу.

Для витратно-орієнтованих інвесторів в значній мірі затребуваним є зворотній індекс питомої інвестиційної ємності (формула (4)) [2; 5; 12]:

$$IC_{ra}^{ipUkraine} = \frac{\sum IC_{ra}^i}{\sum IP_{ti}^{Ukraine^{ra}}}, i = [1; \infty], \quad (4)$$

де $IC_{ra}^{ipUkraine}$ – індекс питомої інвестиційної ємності.

Для ринково-орієнтованих інвесторів обидва зазначені рейтинги можуть скласти значний інтерес за умов, що вони скориговані на розмір можливого реінвестування частки заново створеного капіталу (формули (5) і (6)) [2; 5; 12]:

$$C_{ra}^{piUkraine} = \frac{(\sum IP_{ti}^{Ukraine^{ra}} + \Delta C_{ip_{ti}} \times C_r)}{\sum IC_{ra}^i}, \quad (5)$$

$$IC_{ra}^{ipUkraine} = \frac{(\sum IC_{ra}^i - \Delta C_{ip_{ti}} \times C_r)}{\sum IP_{ti}^{Ukraine^{ra}}}, \quad (6)$$

де $\Delta C_{ip_{ti}}$ – приріст капіталу в результаті реалізації інвестиційних проектів на розвиток індустрії туризму, що реалізовані регіональними об'єднаннями територіально-інноваційного типу; C_r – коефіцієнт реінвестування.

В цілому, розроблені пропозиції значною мірою можуть бути успішно реалізованими при плануванні другого рівня інвестиційної ємності проектів (програм) розвитку індустрії туризму в Україні на засадах міжкордонного співробітництва регіональних об'єднань (Європейських країн та країн лідерів туристичного бізнесу) з метою підтримки національної економічної системи України та її стратегічних напрямів з відтворення і реконструкції основного та робочого капіталу сфери послуг, туристичних дестинацій на локальному рівні.

ОБГОВОРЕННЯ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Так, [17] вважає, що міжнародні партнерські відносини в індустрії туризму дозволяють: перевищувати за своїм характером встановлені мінімальні вимоги до використання інвестиційних ресурсів; притримуватись принципів узгодженості законодавства, державного регулювання інвестиційної діяльності окремих країн; стейкхолдерам та зацікавленим сторонам (приватним інвесторам) добровільно брати на себе зобов'язання щодо розширення туристичного бізнесу на території будь-якої держави; нести відповідальність за економічний розвиток територій на засадах прозорості, етичної поведінки та соціально-економічної відповідальності; забезпечувати потреби в інвестиціях із міжнародної економічної системи.

Одночасно з цим, автор погоджується з думкою науковця [3], що «міжнародна турбулентність стрімко входить у всі сфери реального життя і, поряд з перевагами, які вона привносить в економічні відносини, створюються проблеми для суспільства, коли у сучасних воєнних конфліктах є реальна небезпека їх переростання до міжнародного масштабу та навіть набуття глобального характеру. Неймовірні процеси (злиття кордонів, культурна уніфікація та втрати ідентичності) нівелюють погляди та мрії суспільства про так зване «прекрасне майбутнє» та перетворюють його існування в площині раціонального мислення, оскільки іде боротьба за військову, політичну та економічну перевагу між країнами в міжнародній економічній системі».

Автор [1] вказує, що «з урахуванням потреби у розвитку євроінтеграції, країни (Україна) із слабкою економічною системою та із значною соціально-демографічною кризою вимушені об'єднуватись з розвинутими країнами в міжнародному економічному просторі для піднесення інвестиційних процесів та стабілізації зростання економіки. При цьому, міжнародна турбулентність впливає на загострення питань природоохоронного характеру, і, особливо, це відноситься до нових дестинацій із різним менталітетом культурних традицій та спадщини. Це безпосередньо відноситься до туристичних дестинацій».

Зокрема, автор [13] робить наголос: «для країни із слабкою економічною системою, де слабка інвестиційна політика і партнерські відносини в індустрії туризму, прагматичною та ефективною є модель ендогенного стратегічного зростання». Модель містить максимальне використання внутрішніх ресурсів, таких як: здатність внутрішньої економіки контролювати процес накопичення інвестиційних ресурсів на регіональному і локальному рівні, інвестиційний потенціал, робоча сила, специфічні знання виробничого процесу, капітал [11].

У цьому зв'язку, базовим завданням державної інвестиційної політики є створення умов для формування інвестиційного потенціалу індустрії туризму

в регіонах країни і економічного росту туристичних дестинацій інноваційного типу на локальному рівні. В той же час, є потреба у розробці комплексних методик дослідження розвитку індустрії туризму, удосконалення методології, обґрунтуванні концептуальних засад функціонування туристичних дестинацій в децентралізованому просторі країн із слабкою економічною системою.

ВИСНОВКИ

Стратегічний розвиток інвестиційного потенціалу індустрії туризму України в міжнародній економічній системі може започаткувати у постконфліктному періоді надшвидкий функціонал механізму, який дозволить створити додаткову вартість туристичного продукту. Проте, слід зазначити, що формування та використання інвестиційного потенціалу індустрії туризму України на загальній платформі міжнародної економічної системи може характеризуватись некерованими процесами створення і руху інвестиційного капіталу, а його продукування через інвестиційну ємкість проєктів (програм) розвитку індустрії туризму за умови розширення повноважень міжнародних інститутів спільного інвестування та регіональних об'єднань Європейських країн дозволить Україні координувати темпи зростання економіки, адаптувати туристичні дестинації до міжнародних «протоколів», вимог та стандартів.

Згідно міжнародної конвенції прав людини на їх вільне пересування Україна повинна забезпечити захист і безпеку споживачів туристичних послуг шляхом скоординованих дій уряду і зусиль міжнародних партнерів і здатності та неупередженості функцій щодо створення нових напрямів забезпечення безпеки формування туристичних потоків, які вимагають відповідного сервісу обслуговування під час відпочинку, рекреації, екскурсій в місцях розміщення туристичних дестинацій. Тому це потребує великих інвестиційних вкладень і формування достатнього за масштабами інвестиційного потенціалу індустрії туризму у перші роки післявоєнного періоду відновлення економіки України. Країна потребує допомоги від міжнародних інститутів спільного інвестування і регіональних об'єднань Європейських країн відновлювальних інвестиційних процесів туристичного бізнесу на базі попереджувальних заходів розгортання корупційних схем нецільового використання інвестиційних ресурсів.

Злагожденість функцій органів влади щодо взаємодії між суб'єктами різних галузей економіки національного рівня та міжнародними партнерами уможливить розширення повноважень інституту спільного інвестування на засадах регіональних об'єднань Європейських країн, відтворювальний процес стратегічного розвитку індустрії туризму та управлінні безпекою споживачів туристичних послуг у форматі пріоритетних національних інтересів України,

тобто: створення нового громадянського суспільства, зростання ефективності органів державної влади і органів місцевого самоврядування, сталий розвиток інститутів демократії для забезпечення свобод і прав людини; процвітання національної злагоди, соціальної і політичної стабільності, гарантування прав національних меншин України та української нації; забезпечення державного суверенітету, територіальної цілісності, недоторканності державних кордонів; забезпечення безпечних умов життєдіяльності суспільства; збереження та підвищення

інвестиційного потенціалу; зміцнення генофонду народу України, фізичного і морального здоров'я, інтелектуального потенціалу; створення самодостатньої соціально орієнтованої економіки; розвиток української нації, історичної свідомості, національної гідності українців; розвиток історичної, культурної, релігійної, етнічної, мовної самобутності різних національностей, що складають народ України; налагодження взаємовигідних та рівноправних відносин з усіма державами, інтегрування в європейську та світову спільноту.

REFERENCES

- [1] Abdulkarim, Y. (2023). A Systematic Review of Investment Indicators and Economic Growth in Nigeria. *Humanities and Social Sciences Communications*, 10 (1), 500. DOI: 10.1057/s41599-023-02009-x.
- [2] Goyko, A. (1999). Metody otsinky efektyvnosti investytsii ta priorytetni napriamy yikh realizatsii [Methods of Assessing the Effectiveness of Investments & Priority Directions for their Implementation]. Kyiv: Vira-R. 320 p. [in Ukrainian].
- [3] Kalaganov, B., et al. (2018). Legal Fundamentals of the Kazakhstan's Environmental International Cooperation: New Vectors of Legislative Reforms. *Journal of Environmental Management and Tourism*, (Volume IX, Winter), 7(31), 1526–1539. DOI: 10.14505/jemt.v9.7(31).16.
- [4] Kerimkhulle, S., et al. (2023). Using Technical and Structural Coefficients of Economic Statistics to Equalize Flows of Input-Output Table. *Lecture Notes in Networks and Systems*, 596, 501–511. DOI: 10.1007/978-3-031-21435-6_44.
- [5] Kuklik, K. (2011). Proektnе finansuvannia yak faktor spriyannia rozvytku pidpriemstv cherez realizatsiiu investytsiinykh proektiv [Project Financing as a Factor Contributing to the Development of Enterprises through the Implementation of Investment Projects]. *Naukovi pratsi NUKhT – Scientific Works of NUHT*, 39, 66–70. [in Ukrainian].
- [6] Melnyk, T., and Kasianok, K. (2017). Problemy zaluchennia ta vykorystannia mizhnarodnykh investytsii v ekonomitsi Ukrainy [Problems of Attraction and Use of International Investments in Ukraine Economy]. *Marketing and Innovation Management*, 1: 253–270. DOI: 10.21272/mmi.2017.1-23. [in Ukrainian].
- [7] Melnyk, T., Kasianok, K. and Diachenko, O. (2018). Geostrategic Matrix of Foreign Direct Investment Redirection. *Scientific Bulletin of Polissia*, 1(1(13)), 33–41. DOI: 10.25140/2410-9576-2018-1-1(13)-33-41.
- [8] Petkova, L. (2012). Dyversyfikatsiia mizhnarodnykh investytsiinykh stratehii v umovakh hlobalnykh strukturnykh zrushen [Diversification of International Investment Strategies in the Context of Global Structural Changes]. *Finansovyi prostir – Financial Space*, 4(8), 45–48. [in Ukrainian].
- [9] Pokatayeva, K. (2009). Investytsiina diialnist pidpriemstv u hlobalnomu seredovyshchi: metodychnyi instrumentarii upravlinnia [Investment Activity of Enterprises in the Global Environment: Methodical Toolkit of Management]. Kharkiv: Kharkiv National Automobile and Highway University. [in Ukrainian].
- [10] Ruda, M., and Mazurik, M. (2021). Spivpratsia Ukrainy ta YeS u sferi staloho rozvytku: ohliad perspektiv [Cooperation between Ukraine and the EU in the Field of Sustainable Development: Overview of Perspectives]. *Management and Entrepreneurship in Ukraine: Stages of Formation and Development Problems*, 3, 1, 204–211. [in Ukrainian].
- [11] Rudenko-Sudarieva, L., Krysyuk, R. (2015). Modern Factors of Development of International Investment. *Independent Auditor*, 14 (IV), 27–36.
- [12] Ryabih, D. (2007). Protsedury otsinky investytsiinykh proektiv pry proektnomu finansuvanni [Procedures for Evaluating Investment Projects in Project Financing]. *Finansovyi rynek Ukrainy – Financial Market of Ukraine*, 9, 5–7. [in Ukrainian].
- [13] Sorochyshina, N. (2018). Investytsiinyi mekhanizm u skladi derzhavnoi polityky u sferi zaluchennia investytsii na innovatsiinu diialnist [State Policy in the Sphere of Attracting Investments for Innovative Activities]. *Scientific Notes of Taurida National V.I. Vernadsky University*, 29(68), 1, 152–160. [in Ukrainian].
- [14] Trusova, N., et al. (2022). Guarantee of Safe Innovative Development of the Tourist Industry of Ukraine. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 41, 2, 422–432. DOI: 10.30892/gtg.41212-846.
- [15] Trusova, N., et al. (2023). Budget Instruments for Stimulating the Development of the Investment Potential of the Tourism Industry in Ukraine. *Economic Affairs*, 68, 01s, 253–269. DOI: <https://doi.org/10.46852/0424-2513.1s.2023.28>.
- [16] Trusova, N., et al. (2022). Innovative Incentives of the Tourism Industry in the Period of Post-Conflict Reconstruction of Ukraine. *Review of Economics and Finance*, 20, 1237–1248. DOI: <https://doi.org/10.55365/1923.x2022.20.136>.
- [17] Tsviliy, S., et al. (2023). Potential of International Cooperation of Ukraine in the Geoeconomic Space of the Tourist Industry. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 49(3), 946–961. <https://doi.org/10.30892/gtg.49311-1095>.
- [18] Tsviliy, S., et al. (2024). The Mechanism of Activation of Investment Potential in the PostConflict Period of Development of the Tourism Industry. *Qubahan Academic Journal*, 4, 3, 175–194. DOI: <https://doi.org/10.48161/qaj.v4n3a213>.
- [19] Tsviliy, S., et al. (2024). Strategy for the Development of the Investment Potential of the Tourism Industry of Ukraine in the International Economic System. *Theoretical and Practical Research in Economic Fields*, 15, 3, 601–619. DOI: [https://doi.org/10.14505/tpref.v15.3\(31\).08](https://doi.org/10.14505/tpref.v15.3(31).08).

- [20] European Union. (2021). EU External Investment Plan. Retrieved from: https://euneighbourseast.eu/wp-content/uploads/2021/07/factsheet_eip_uk.pdf (Accessed 11 May 2025).
- [21] Investment plans of the EU: Opportunities for Ukraine in the area of the European Green Deal implementation. (2021). Retrieved from: <https://dixigroup.org/wp-content/uploads/2021/01/investment-plans-of-the-eu.pdf> (Accessed 14 May 2025).
- [22] Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2017). Nakaz “Pro zatverdzhennia planu zakhodiv z realizatsii Stratehii rozvytku turyzmu ta kurortiv na period do 2026 roku u 2018 rotsi” vid 28.12.2017, №1902 [Order “On approval of the plan for the implementation of the Strategy for the Development of Tourism and Resorts for the period up to 2026 in 2018” dated 28.12.2017, № 1902]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1902731-17> (Accessed 1 May 2025).
- [23] Cabinet of Ministers of Ukraine (2017). Rozporiadzhennia “Pro skhvalennia Stratehii rozvytku turyzmu ta kurortiv na period do 2026 roku” vid 16.03. 2017, № 168-r. [Regulations “On the approval of the Strategy for the development of tourism and resorts for the period up to 2026” dated 16.03. 2017, № 168-r.]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80> (Accessed 2 May 2025).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- [1] Abdulkarim, Y. (2023). A Systematic Review of Investment Indicators and Economic Growth in Nigeria. *Humanities and Social Sciences Communications*. № 10(1). Номер статті: 500. DOI: 10.1057/s41599-023-02009-x.
- [2] Гойко, А. Ф. (1999) Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрями їх реалізації. Київ: ВІРА-Р. 320 с.
- [3] Kalaganov, B., et al. (2018). Legal Fundamentals of the Kazakhstan’s Environmental International Cooperation: New Vectors of Legislative Reforms. *Journal of Environmental Management and Tourism*, (Volume IX, Winter). №7(31). P. 1526–1539. DOI: 10.14505/jemt.v9.7(31).16.
- [4] Kerimkhulle, S., et al. (2023). Using Technical and Structural Coefficients of Economic Statistics to Equalize Flows of Input-Output Table. *Lecture Notes in Networks & Systems*. Vol. 596. P. 501–511. DOI: 10.1007/978-3-031-21435-6_44.
- [5] Куклік, К. А. (2011). Проектне фінансування як фактор сприяння розвитку підприємств через реалізацію інвестиційних проектів. *Наукові праці НУХТ*. № 39. С. 66–70.
- [6] Мельник, Т., Касянок, К. (2017). Проблеми залучення та використання міжнародних інвестицій в економіці України. *Marketing and Innovation Management*. № 1. С. 253–270. DOI: 10.21272/mmi.2017.1-23
- [7] Melnyk, T., Kasianok, K. and Diachenko, O. (2018). Geostrategic Matrix of Foreign Direct Investment Redirection. *Scientific Bulletin of Polissia*. № 1(1(13)). С. 33–41. DOI: 10.25140/2410-9576-2018-1-1(13)-33-41.
- [8] Петкова, Л. (2012). Диверсифікація міжнародних інвестиційних стратегій в умовах глобальних структурних зрушень. *Фінансовий простір*. 4. С. 45–48.
- [9] Покатаєва, К. (2009). Інвестиційна діяльність підприємств у глобальному середовищі: методичний інструментарій управління: монографія. Харків : ХНАДУ, 2009. 168 с.
- [10] Руда, М., Мазурик, М. (2021). Співпраця України та ЄС у сфері сталого розвитку: огляд перспектив. *Management and Entrepreneurship in Ukraine: Stages of Formation and Development Problems*. Вип. 3. №1. 204–211.
- [11] Rudenko-Sudarieva, L., Krysyuk, R. (2015). Modern Factors of Development of International Investment. *Independent Auditor*. № 14 (IV). P. 27–36.
- [12] Рябих, Д. (2007). Процедури оцінки інвестиційних проектів при проектному фінансуванні. *Фінансовий ринок України*. № 9. С. 5–7.
- [13] Сорочишина, Н. (2018). Інвестиційний механізм у складі державної політики у сфері залучення інвестицій на інноваційну діяльність. *Scientific Notes of Taurida National V.I. Vernadsky University*. Том 29(68). № 1. С. 152–160.
- [14] Trusova, N., et al. (2022). Guarantee of Safe Innovative Development of the Tourist Industry of Ukraine. *GeoJournal of Tourism and Geosites*. Vol. 41. № 2. P. 422–432. DOI: 10.30892/gtg.41212-846.
- [15] Trusova, N., et al. (2023). Budget Instruments for Stimulating the Development of the Investment Potential of the Tourism Industry in Ukraine. *Economic Affairs*. Vol. 68, № 01s. P. 253–269. DOI: <https://doi.org/10.46852/0424-2513.1s.2023.28>.
- [16] Trusova, N., et al. (2022). Innovative Incentives of the Tourism Industry in the Period of Post-Conflict Reconstruction of Ukraine. *Review of Economics and Finance*. № 20. P. 1237–1248. DOI: <https://doi.org/10.55365/1923.x2022.20.136>.
- [17] Tsviliy, S., et al. (2023). Potential of International Cooperation of Ukraine in the Geoeconomic Space of the Tourist Industry. *GeoJournal of Tourism and Geosites*. № 49(3). P. 946–961. <https://doi.org/10.30892/gtg.49311-1095>.
- [18] Tsviliy, S., et al. (2024). The Mechanism of Activation of Investment Potential in the PostConflict Period of Development of the Tourism Industry. *Qubahan Academic Journal*. Vol. 4. № 3. P. 175–194. DOI: <https://doi.org/10.48161/qaj.v4n3a213>.
- [19] Tsviliy, S., et al. (2024). Strategy for the Development of the Investment Potential of the Tourism Industry of Ukraine in the International Economic System. *Theoretical and Practical Research in Economic Fields*. Vol. 15. № 3. P. 601–619. DOI: [https://doi.org/10.14505/tpref.v15.3\(31\).08](https://doi.org/10.14505/tpref.v15.3(31).08).
- [20] European Union. (2021). EU External Investment Plan. URL: https://euneighbo urseast.eu/wp-content/uploads/2021/07/factsheet_eip_uk.pdf (дата зв: 11.05.2025).
- [21] Investment plans of the EU: Opportunities for Ukraine in the area of the European Green Deal implementation. (2021). URL: <https://dixigroup.org /wp-cont ent/uploads/2021/01/investment-plans-of-the-eu.pdf> (дата звернення: 14.05.2025).

- [22] Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (2017). Наказ «Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року у 2018 році» від 28.12.2017, № 1902. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1902731-17> (дата звернення: 01.05.2025).
- [23] Кабінет Міністрів України (2017). Розпорядження «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» від 16.03. 2017, № 168-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80> (дата звернення: 02.05.2025).

© Цвілій С. М.

Дата надходження статті до редакції: 27.05.2025

Дата затвердження статті до друку: 11.06.2025